

Галина Гандзілевська

КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ ЦЕНТР УНІВЕРСИТЕТУ “ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ” ЯК ОДИН ІЗ ФАКТОРІВ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

У статті висвітлюється діяльність культурно-мистецького центру (зокрема театру) Університету «Острозька Академія» як одного із факторів активізації процесу реалізації особистості.

Фундаментальною умовою розвитку суспільства є розвиток його людського ресурсу. Управління даним процесом передбачає активну опору на комплекс наук про людину, що включає теоретичні та практичні аспекти психолого-педагогічних досліджень. Одним із варіантів управління людськими ресурсами є спеціальні програми становлення та розвитку людини, метою яких є розширення інтелектуального потенціалу та творчої аури особистості, а умовою реалізації – трактування людини як суб'єкта власної життєдіяльності.

У зв'язку з цим необхідним є постійний пошук методологічних основ і принципів побудови нових програм, розробка теоретичних і практичних підходів їх реалізації. Сучасні підходи базуються на розгляді особи як суб'єкта вибору, активного будівника власного життя і кар'єри. Отож ці програми повинні передбачати оволодіння особою додатковими професіями. Зростають вимоги і до навчання: поряд із спеціальною підготовкою значущим виявляються фундаментальні знання, загальна і професійна компетентність. Вимогами розвитку стають освіта, творчість, знання різних культур, комунікативні здібності, постійно розширююча інтелектуально-духовна аура особи. Таким чином, активізація самовизначення і самореалізації особистості, на нашу думку, передбачає процес формування ставлення особистості до себе як суб'єкта діяльності, який володіє комплексом знань, умінь, навичок, якостей особистості, що забезпечують можливість постійного розвитку інтелектуального потенціалу, пошуку засобів реалізації своїх творчих здібностей, уміння контролювати несподівані ситуації в житті, активізацію внутрішніх психологічних ресурсів особистості [4].

Пошук відповідних умов для вирішення вищезгаданих проблем індивіда (його самовизначення та реалізація) все більше і більше привертає до себе увагу спеціалістів найрізноманітніших галузей знання: психологів, філософів, кібернетиків, соціологів, біологів, етнографів, літературознавців.

Аналізуючи психолого-педагогічні надбання Л.В. Крамушенка, І.Ф. Кривоноса, К.С. Станіславського, О.О. Потебні, К.Д. Ушинського та ін., ми

зауважили, що серед різноманітних нововведень в освітньо-виховну дидактику школи та вузу чільне місце належить мистецтву як одному із ефективних засобів удосконалення особистості та її самовираження.

На думку Лесі Українки, мистецтво вчить нас сприймати і відображати довколишній світ з об'єктивно властивими йому конкретно-чуттєвими ознаками і властивостями, оцінювати цей світ у відповідності з характером його впливу на органи чуття людини. Саме в почуттях виражається вся повнота людського буття. У почутті в континуумній єдності зосереджено всі структури людської психології, тому позитивне почуття стає моральною нормою людської поведінки[5].

Мистецьке життя, яке кипить нині в Україні, є безпосереднім доказом того, що молодь знаходить сенс у пізнанні себе, своїх можливостей. Життя змінюється, люди змінюються, сприйняття світу – теж. Зникають у вирі життя ще вчора відомі імена, на зміну їм приходять нові. Очевидно, що не кожне нове достойне визнання, і не кожне старе підлягає запереченню. Як в науці, так і в мистецтві не потрібно зневажливо ставитись до того, що вважалось колись досягненням, а зараз здається наївним, без смаку, або неправильним. Треба вказати на те, як пише Р. Кубай, що кожен твір мистецтва відображає свій час, певні соціальні умови, характер, талант художника і, звичайно, багато чого залежить від особистого сприйняття, яке потрібно виховувати, удосконалювати, розвивати, спираючись на досвід народу і його культури [7].

Мистецтво володіє такою силою, яка здатна підняти у слухача і глядача раптовий шторм емоцій і думок, наповнити особу новими образами, ідеями, досвідом і натхненням.

Робота митця – це кристалізація його думок та емоцій, його бажань та пошуків. Митець втілює в художньому образі не просто предмет або явище, а своє розуміння, своє ставлення до нього, і тому художній образ – єдність об'єктивного і суб'єктивного, сушого і бажаного, реального та ідеального. Він – єдність відтвореного, поясненого та оціненого.

Твори мистецтва – це живі охоронці емоцій та думок художників, що створили їх. Вони завжди будуть випромінювати свою силу на тих, хто уміє сприймати їх, прагне знайти себе в житті. Відомо, як впливає краса на свідомість. Отож ті країни, які заохочували мистецтво і де були сприятливі умови, породили великих митців [12].

Плідний процес відродження національного духу, пам'яті, віри, інтерес до кращих творів мистецтва, новаторства, пошук істинної краси носять динамічний характер, набувають пріоритетних рис і в нас в Україні. Сучасна молодь активно адаптується у мистецькому житті, маючи змогу проявити себе під час навчання, про що навіть не мріяли років десять тому їх попередники.

Враховуючи вищезазначені пріоритети мистецтва в удосконаленні та самореалізації особистості, в Університеті “Острозька Академія” залочат-

кував свою роботу культурно-мистецький центр (КМЦ), метою якого є створення умов для діяльності всіх творчих особистостей та колективів, при яких їхній інтелектуально-творчий потенціал розкривався б якнайповніше. Це є своєрідний відгук на пошук програм, спрямованих на збагачення духовної атмосфери, відродження мистецьких традицій закладу, де відбувається навчальний процес, розкриття багатств українського класичного і сучасного мистецтва, ознайомлення молоді з найцікавішими явищами та тенденціями у розвитку зарубіжного мистецтва, залучення кращих українських та зарубіжних митців тощо. А головне, КМЦ надає можливість кожному, хто цього прагне, пізнати себе у мистецтві, навчитися розуміти його, збагатитись інтелектуально та духовно і застосувати свої творчі здібності. КМЦ університету об'єднує різні за жанрами творчі колективи, до складу яких входять студенти за бажанням. Це такі колективи, як студентський театр, хор, ансамбль скрипалів, студентський театр естрадних мініатюр, хореографічний колектив, група художньо –прикладного мистецтва, рок-група “Ейфорія”, вокальні дуети, дитяча мистецька студія. Творчі колективи та їх діяльність дають можливість заповнити вільний час певної частини студентів цікавою і змістовною роботою, даючи змогу реалізувати свої творчі здібності, розширити інтелектуальну ауру.

Молодь вчиться любити, розуміти мистецтво, вчиться знатися на стилях, осягати їхні формотворчі принципи і неодмінно вкладати у свою діяльність ідею пошуку новизни, без якої неможливе мистецтво.

Спілкуючись з мистецтвом, молода особа пробуджує в собі потребу в активному перетворенні життя за законами краси [3], розширює інтелектуально-творчий потенціал, адже у творах мистецтва, пояснює нам естетика, поєднується і пізнання, і моральність у формі прекрасного. Отже, оцінка прекрасного не тільки чуттєва, але й інтелектуальна. Мистецтво не виключає нашу здатність роздумувати: емоція образу викликає думки, роздуми.

Джерело почуттів сконцентроване у творах мистецтва. Вони з великою силою проникають у внутрішній світ людини, виражаючи найглибші і найскладніші почуття, показуючи їх як спонукальну силу вчинків і взаємин людей [5]. Серед усіх колективів КМЦ найефективніше людське буття відтворюється студентами на заняттях студентського театру. Слід зауважити, що на відміну від інших жанрів мистецтва, саме театр здатний об'єднувати думки, почуття, волю багатьох людей і не лише акторів, а й глядачів, створюючи живу картину у них на очах. Глядач виступає своєрідним учасником вистави.

За словами Єржи Гротовського – театр – це лабораторія, тому що тут проводиться експериментальний пошук, тому що тут можна вивести театр у “чистому вигляді” [8]. Якщо звернутись до коріння театру, його первинної суті, то виникає слово катарсис, що буквально означає “очищення”. Термін цей застосовується в естетичних і філософсько-духовних ученнях, і це слово

означає свосвідний внутрішній стан, що очищає душу людини. Саме таку мету у своїй роботі і ставить театр при КМЦ. Але при цьому репертуар і самі постановки, у яких велика увага надається символам, примушує глядача мислити, оцінювати, що стимулює пошук своїх інтерпретацій на поставлену проблему. У сучасній своїй формі театральна інформація, створена режисером як організована формація, складається з візуального, аудіального і енергетичного компонентів. Іноді вона містить і компоненти, що впливають на нюх, дотик і смак. Під візуальним компонентом мається на увазі сценічна композиція і художнє оформлення – пластичне рішення акторської гри – зорові ефекти: світло, колір, дим, відеоряд і ін. Аудильний компонент включає всю звукову інформацію спектаклю: діалоги, музику, звукові ефекти. Енергетичний компонент передається актором разом з інформацією. Саме цей компонент сильно впливає на почуття і енергетичний стан публіки. Єдине, чого ні кіно, ні інший вид мистецтва не може взяти з театру – це “безпосереднє спілкування живих істот”. За Гротовським, актор має використовувати роль як інструмент для дослідження того, “що ховається за нашою повсякденною маскою”, а глядач з допомогою вистави аналізує себе. Таким чином, театр – це своєрідний психоаналіз. Театр, символом якого вважається маска, “звільняє нас від повсякденних масок” і розкриває правду про нас самих [1].

Театр – це зустріч, зустріч із собою. Цей принцип і лежить в основі діяльності театру КМЦ. Відомо, що театр – синтетичне мистецтво. Він акумулює у собі можливість цілісної дії на людину, розвиваючи інтелектуально-емоційну сферу особистості, збагачуючи її внутрішній світ, викликаючи активність. Всі колективи, які діють в КМЦ університету, працюють як самостійно, так і в комплексі. Цим комплексом є вистава. Студентський хор, ансамбль скрипалів, вокальні дуети створюють музичне забарвлення вистави. Хореографічний колектив за допомогою рухів передає точний внутрішній стан героїв. Декорації, костюми, афіші, створені студентами, що займаються художньо-прикладним мистецтвом в КМЦ, допомагають глядачеві глибше проникнути у світ думок, акторів. Отож, творчі колективи КМЦ, маючи свою специфіку, закономірність, впливають на інші колективи, приймаючи на себе і їхній вплив.

Однією із складових частин КМЦ є дитяча мистецька студія. Учасники, віком з 4 років, мають можливість займатися різними жанрами мистецтва, адже саме в цьому віці найкраще закріплюються основи пізнавальної сфери та розвитку творчих здібностей. Студенти, які мають певну підготовку та досвід, допомагають дітям пізнати світ мистецтва. Заняття з дітьми стимулюють студентів-викладачів до самовдосконалення і новаторства у методологічній сфері. Учасники студії практично засвоюють і закріплюють необхідні знання та навички, розвивають свій художній смак, у них виховується виконавча дисципліна, акторська етика. У цьому випадку колективні заняття є певним способом

художнього спілкування, у результаті якого відбувається взаємозбагачення учнів, виявлення загальних творчих інтересів та напрямків.

КМЦ – це активне спілкування з мистецтвом, де можливе повне розкриття людської особистості, вільний і природний вияв її любові та ненависті, де цінується природність почуттів та хвилювання, де учасники творчих колективів мають на меті жити за законами правди, адже лише в цьому випадку можлива творчість. Спілкуючись з мистецтвом, учасники творчих колективів реалізують свої етичні потреби. А як відомо, етичне виховання розвиває всі духовні здібності людини, сприяє глибокому оволодінню і правильній оцінці естетичних явищ, пробуджує потребу в активному творенні життя за законами краси [3]. А звідси важливість цілеспрямованого процесу формування у молоді естетичного ставлення до дійсності, правильної її оцінки, що і забезпечують заняття в КМЦ.

Під час розробки сценарію, роботи над тим чи іншим твором, обговорюючи новий задум, учасники творчих колективів опрацьовують велику кількість матеріалу для того, щоб вивчити тему глибоко та досконало. Тільки при такому підході можливий подальший творчий шлях, який активізує розширення духовно-інтелектуального потенціалу, що в подальшому дає можливість піднятися на вищий рівень пізнавальної діяльності.

Потрібно зазначити, що в КМЦ зайняті студенти різних факультетів, що свідчить про важливість наданої можливості реалізувати свої творчі здібності, які пізніше можуть бути заетосовані в обраній спеціальності, тобто КМЦ спонукає активізацію творчого підходу в будь-якій діяльності. Закономірно також те, що займаючись одним із жанрів мистецтва, особа розкриває в собі задатки і до інших його видів. Адже емоції і почуття, без яких неможливий творчий та інтелектуальний розвиток особи, нерозривно пов'язані з потребами, а динамізм потреб змушує особистість ставити нові й нові завдання, що стимулюють діяльність, пошук.

Отож, робота КМЦ – справа надзвичайно важлива. Крім того, що саме тут особа наповнює свій вільний час позитивними емоціями, вона ще й пізнає свій внутрішній стан, вчиться володіти своїми емоціями та почуттями. Культурно-мистецький центр виховує розуміння мови мистецтва, впливає на зростання самоповаги, самооцінки, самоудосконалення, навчає студентів інтерпретувати і обговорювати твори мистецтва, допомагає віднайти і краще пізнати себе, реалізувати свій творчий потенціал, збагатити свою інтелектуальну ауру і все це застосувати у своїй діяльності, прагнучи нових творчих пошуків, що є джерелом удосконалення інтелектуально-творчого потенціалу молодої особи, її самореалізації.

Література

1. Алексеева Г. "Газета", №7, 1999.
2. Горчаков І.М. Режисерські уроки К.С. Станіславського. – М.: Освіта, 19 – 196с.
3. Давидюк Л. П. Проблема естетичного виховання юнацтва в світлі національно-культурного відродження України.
4. Задродін Ю.М. Чинник самореалізації особистості. – 1997.
5. Зязюн І.А. Педагогічна майстерність. – К.: Вища школа, 1997. – 349с.
6. Крісті Г. Робота Станіславського в Оперному театрі. – М.: Освіта, 1966.
7. Кубай Р. В руслі відродження традицій і модерних концепцій. // Кіно – Театр. – 1999, № 2. – с.19 – 20.
8. Мірошніченко Н. Єржи Гротовський – теоретик. // Кіно – Театр. – 1996, №6. – с. 13 – 15.
9. Морозова О. В., Морозова Т.П. Виховні заходи як розвиток духовно-творчого потенціалу молоді.
10. Покровський Б. Сотворення оперного спектакля Шестдесят коротких бесед об искусстве оперы. – М.: Детская литература, 1986. – 144с.
11. Рапорт С.Х. Мистецтво і емоції. – М.: Музика, 1968. – 160с.
12. Реріх М. Мистецтво і народ. – 1982.
13. Рябухіна В. Театр і енергетичний стан глядача.
14. Соловьева И.Н., Шитова В.В. Станіславський К.С. – М.: Искусство, 1985. – 167с.

This article described the activity of Fine Art Center (especially theatre) the University of Ostroh Academy as one of the factors to activize the process of personal realization.